

I Forum Pomorskiej Edukacji

14 listopada 2012 r.

Program I Forum Pomorskiej Edukacji

9.30	Rejestracja	
10.00	Otwarcie I Forum Pomorskiej Edukacji	Mieczysław Struk , Marszałek Województwa Pomorskiego
10.10	W odbiorze społecznym wyniki egzaminów zewnętrznych najlepiej świadczą o efektywności kształcenia w szkole – debata	Adam Krawiec , Dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego – prowadzenie debaty Zbigniew Canowiecki , Prezes „Pracodawcy Pomorza” Marcin Grzegorzczak , Student II roku Technologii Ochrony Środowiska, Politechnika Gdańska Jolanta Kaczmarska , Gdańskie Forum Rad Szkół i Rad Rodziców Prof. Henryk Krawczyk , Rektor Politechniki Gdańskiej Janina Kwiecień , Starosta Kartuski Elżbieta Wasilenko , Pomorski Kurator Oświaty
11.10	Analiza efektywności kształcenia ogólnego w kontekście wyników egzaminów zewnętrznych	Barbara Przychodzeń , Kierownik Wydziału Badań i Analiz, Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
11.40	Raport z ewaluacji zewnętrznej szkoły obrazem działań i efektów kształcenia	Jerzy Wiśniewski , Dyrektor Wydziału Ewaluacji i Kontroli, Kuratorium Oświaty w Gdańsku
11.50	Jak skutecznie wpływać na efekty kształcenia? – przykład dobrej praktyki	Marzena Majerowska , Dyrektor Gimnazjum nr 33 w Gdańsku
12.00	Przerwa	
12.30	Sesje panelowe (trzy równoległe) I panel – Uczeń i jego środowisko	Dorota Zagrodzka , Gdańska Fundacja Oświatowa – moderowanie panelu Katarzyna Gęba , Wydział Edukacji, Urząd Miasta Gdańska Wojciech Kurek , Uczeń VI LO w Gdańsku Aldona Ruszkowska , Dyrektor Gimnazjum w Sztumie
	II panel – Organizacja i kierowanie pracą szkoły	Jolanta Tersa , Dyrektor Wydziału Edukacji, Starostwo Powiatowe w Kartuzach – moderowanie panelu Marek Gabriel , Naczelnik Wydziału Edukacji, Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim Sylwia Owsieńska , Dyrektor Zespołu Szkół w Sztutowie Jerzy Wiśniewski , Dyrektor Wydziału Ewaluacji i Kontroli, Kuratorium Oświaty w Gdańsku
	III panel – Nauczyciel jako organizator procesu dydaktycznego	Barbara Wikiel , Dyrektor Centrum Nauczania Matematyki i Kształcenia na Odległość, Politechnika Gdańska – moderowanie panelu Anna Dereń , Dyrektor Centrum Inicjatyw Edukacyjnych w Kartuzach Barbara Grędecka , Dyrektor I Liceum Ogólnokształcącego w Słupsku Piotr Zamojski , Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Gdański
14.00	Prezentacja rekomendacji po sesjach panelowych	Dorota Zagrodzka, Jolanta Tersa, Barbara Wikiel
14.15	Odniesienie się do debaty i sesji panelowych	Adam Krawiec , Dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu UMWP
14.30	Podsumowanie I Forum Pomorskiej Edukacji	Mieczysław Struk , Marszałek Województwa Pomorskiego

WYDAWCA PISMA:

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku, al. gen. J. Hallera 14,
80-401 Gdańsk
tel.: (58) 34 04 100 (centrala);
(58) 34 04 110 (sekretariat)
fax: (58) 34 10 763, www.cen.gda.pl
e-mail: edukacjapomorska@cen.gda.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Beata Symbor
– redaktor naczelna
Małgorzata Bukowska-Ulatowska
– z-ca redaktor naczelnej
Ewa Kalińska
Joanna Aleksandrowicz
Kamila Ochędzan
PROJEKT GRAFICZNY – Beata Kwaśniewska
DRUK – Dorota Gmerek
KOLPORTAŻ – Anna Szabłowska
WSPÓŁPRACA:
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Gdańsku

Biuletyn Centrum
Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

Organ prowadzący:
Samorząd Województwa
Pomorskiego

Placówka posiada
akredytację – decyzja
Pomorskiego Kuratora Oświaty
w Gdańsku nr 17/2006
z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru
instytucji szkoleniowych
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Gdańsku
pod nr ewidencyjnym
2.22/00057/2007

PUBLIKUJ W „EDUKACJI POMORSKIEJ”

Redakcja czasopisma serdecznie zaprasza do współpracy partnerów indywidualnych i instytucje, podejmujących aktywne działania na rzecz środowiska oświatowego regionu oraz zachęca do nadsyłania ciekawych artykułów do „Edukacji Pomorskiej” na adres:

edukacjapomorska@cen.gda.pl.

Przesłanie pracy ze swoimi danymi uznaje się za jednoznaczne z wyrażeniem zgody na publikację drukowaną i elektroniczną oraz przetwarzanie danych osobowych (tj. imienia i nazwiska, adresu do korespondencji oraz miejsca pracy) dla potrzeb redakcji pisma, zgodnie z art. 23 ust. 1. pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.), a twórca tym samym oświadcza, że jest autorem pracy, a jego prawa nie są ograniczone i nie łamie on praw osób trzecich.

Teksty powinny być zapisane w formacie word 97-2000 w pliku o nazwie będącej tytułem artykułu, czcionką Times New Roman – 12 pkt., bez wprowadzania zabiegów edytorskich (wcięć, interlinii, wyrównywania do prawego marginesu, ręcznego przenoszenia wyrazów, łamania na szpalty itp.), z zachowaniem układu treści: autor (kursywa/bold) i instytucja/funkcja (kursywa), tytuł (bold), tekst (normal), bez podwójnych spacji. Przypisy bibliograficzne należy opracowywać wg postanowień norm: PN-ISO 690: 2002 oraz PN-ISO 690-2: 1999, pamiętając o obowiązku podawania wydania i ISBN-u. Ilustracje, zdjęcia należy dołączyć w osobnych plikach, w formacie jpg, tif lub eps oraz opisać, co przedstawiają i kto jest ich autorem.

Redakcja zastrzega sobie prawo do dokonywania skrótów, poprawek językowych i stylistycznych, a także ewentualnych zmian w proponowanych tytułach, a ponadto nie zwraca materiałów niezamówionych i nie odpowiada za treść ogłoszeń reklamowych.

Praca nad rekomendacjami w toku

FORUM OŚWIATOWE

Relacja z I Forum Pomorskiej Edukacji

Ewa Kalińskanauczyciel konsultant CEN
ds. wychowania przedszkolnego

I Forum Pomorskiej Edukacji otworzył
Marszałek Województwa Pomorskiego,
Mieczysław Struk

14 listopada 2012 roku z inicjatywy samorządu województwa pomorskiego odbyło się I Forum Pomorskiej Edukacji. Na zaproszenie Marszałka Województwa Pomorskiego, Mieczysława Struka oraz Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego do gmachu urzędu przybyło ponad 200 osób z całego regionu. Wśród nich byli posłowie na sejm RP, przedstawiciele władz samorządowych, szkół wyższych, dyrektorzy szkół i placówek, nauczyciele, rodzice, uczniowie, pracownicy kuratorium oraz reprezentanci innych środowisk zainteresowanych edukacją, np. przedstawiciele pracodawców.

Nadrzędną ideą powołania Forum, jak wynikało z zapowiedzi organizatorów, było zaktywizowanie środowisk zainteresowanych jakością edukacji oraz zainicjowanie systemowych działań w tym obszarze.

I Forum, jak sama nazwa wskazuje, ma być początkiem dla kolejnych, corocznych spotkań, podczas których toczyć będą się dyskusje dotyczące kluczowych problemów pomorskiej edukacji, perspektyw ich rozwiązania i podsumowania dotychczasowych działań. W zamyśle organizatorów to przedsięwzięcie ma być zarówno płaszczyzną wymiany poglądów i doświadczeń, jak i miejscem przekładania idei na praktyczne działania.

Organizatorzy nie przewidzieli tak dużego zainteresowania Forum, które rozpoczęło się z około 20 minutowym opóźnieniem wynikającym z konieczności zapewnienia dodatkowych miejsc siedzących. Jednak uczestnicy z cierpliwością i zrozumieniem przyjęli początkowe niedogodności. Przecież o sprawę wyższej wagi tu chodzi!

Zaproszonych gości, prelegentów i uczestników I Forum przywitał Adam Krawiec, Dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, który prowadził całe spotkanie i czuwał nad jego przebiegiem.

Fot. B. Kwaśniewska

Organizatorzy nie przewidzieli tak dużego zainteresowania Forum, konieczne było zapewnienia dodatkowych miejsc siedzących

I Forum Pomorskiej Edukacji otworzył Marszałek Województwa Pomorskiego, Mieczysław Struk. Organizację przedsięwzięcia nazwał wstępem do budowania wysokiej jakości edukacji. Podkreślał osobiste zaangażowanie w sprawę. „To nie liczba dróg, inwestycji decyduje o rozwoju, ale kapitał ludzki. (...) Jakość kształcenia ma bezpośredni wpływ na innowacyjność gospodarki oraz poziom aktywności zawodowej i społecznej Pomorza” – powiedział Marszałek. W imieniu samorządu województwa zobowiązał się do wzięcia odpowiedzialności za jakość edukacji w województwie, wskazując jednocześnie na potrzebę współpracy ze środowiskami w tym zakresie: „Wierzę w mądry i rozsądny dialog. Zbudowanie koalicji na rzecz edukacji”.

Marszałek wyraził także swój niepokój związany z brakiem dostrzegalnych efektów w obszarze edukacji pomimo dużych nakładów finansowych, np. na projekty. Wskazał na brak istnienia systemowych rozwiązań i powiązań w podejmowanych przez instytucje działaniach. Jako chlubny wyjątek systemowego, skoordynowanego i przynoszącego efekty działania wskazał projekt Zdolni z Pomorza. „Na finansowanie przypadkowych działań już nas nie stać” – stwierdził Marszałek, odnosząc się do wyzwań Strategii Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Witając uczestników I Forum, Marszałek uzasadnił wybór tematyki, tj. kwestii wyników sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych: „Od kilku lat wszyscy czujemy bowiem zaniepokojenie porównując osiągnięcia egzaminacyjne uczniów pomorskich szkół z ich rówieśnikami z innych regionów Polski”.

W ten sposób Marszałek zaprosił uczestników do zabrania głosu w dyskusji dotyczącej m.in. czynników wpływających na wyniki egza-

Czy można oceniać szkołę z perspektywy wyników sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych?

Katarzyna Hall: Nie można oceniać szkoły po bezwzględnych wynikach egzaminów. Istnieją jeszcze inne aspekty, np. wkład włożony w proces nauczania, współpraca ze środowiskiem, wyniki diagnozy na wejściu.

Edmund Wittbrodt: Efektywność to oceny wyników uzyskiwanych i koszty uzyskania tych wyników.

Wojciech Książek: Nie można robić fetyszu z wyników egzaminów! Ważne jest globalne spojrzenie na szkołę oraz analiza EWD.

minów, źródeł problemów, powiązań między wynikami egzaminów a kształtowaniem kompetencji życiowych.

Po wystąpieniu Marszałka uczestnicy obejrzeni sondę przeprowadzoną wśród byłych Ministrów Edukacji, reprezentantów województwa pomorskiego, tj. posłanki Katarzyny Hall, senatora Edmunda Wittbrodta oraz Wojciecha Książka, Przewodniczącego Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” Regionu Gdańskiego.

Odpowiadali oni na następujące pytania:

- Czy można oceniać szkołę z perspektywy wyników sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych?
- Jakie są możliwe działania na rzecz podnoszenia jakości pracy szkoły?
- Jak rysuje się perspektywa oświaty pomorskiej w kontekście programu strategicznego?

Kolejnym punktem spotkania była debata, którą poprowadził Adam Krawiec, Dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Do wzięcia udziału w dyskusji zaproszono przedstawicieli różnych środowisk, tj.: Zbigniewa Canowieckiego – Prezesa „Pracodawców Pomorza”, Marcina Grzegorzycy – studenta II roku Technologii Ochrony Środowiska, Politechniki Gdańskiej, Jolantę Kaczmarską – reprezentującą Gdańskie Forum Rad Szkół i Rad Rodziców, Profesora Henryka Krawczyka – Rektora Politechniki Gdańskiej, Janinę Kwiecień – Starostę Kartuską. W imieniu Pomorskiego Kuratora Oświaty wystąpiła Wicekurator – Gabriela Albertin.

Zaproszeni musieli zmierzyć się z postawioną tezą: **W odbiorze społecznym wyniki egzaminów zewnętrznych najlepiej świadczą o efektywności kształcenia w szkole, szukając odpowiedzi na pytania:**

- Czy „suche” wyniki sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych są wartością samą w sobie, ile mówią o pracy szkoły?
- Jak jest ich znaczenie z perspektywy nadzoru pedagogicznego, uczelni wyższej, organu prowadzącego, rodziców oraz samych uczniów?
- Czy szkoła przygotowuje do życia?

Wicekurator Gabriela Albertin podkreślała, że wynik surowy z egzaminu nie daje pełnego, realnego obrazu szkoły, nie może być jedynym wskaźnikiem jej efektywności. Nie jest on także oceną rozwoju

W imieniu Pomorskiego Kuratora Oświaty wystąpiła Wicekurator – Gabriela Albertin

Jakie są możliwe działania na rzecz podnoszenia jakości pracy szkoły?

Katarzyna Hall: Co to jest dobra edukacja? Czy oprócz dobrych wyników jest coś jeszcze? Satysfakcja z nauczania, patriotyzm lokalny?

Edmund Wittbrodt: Wiele zależy od nauczyciela. Szkoła wyższa nie daje chyba takiej wiedzy. Ważną umiejętnością jest indywidualizacja w pracy z uczniem.

Wojciech Książek: Szkole potrzeba spokoju. Wiary w wewnętrzne życie szkolne i szacunku dla codziennej pracy.

Jak rysuje się perspektywa oświaty pomorskiej w kontekście programu strategicznego?

Katarzyna Hall: Widzę szansę w Strategii i związanej wokół niej koalicji. Szansą jest sięganie przez urząd wojewódzki po fundusze unijne, rozwój talentów uczniów oraz kształcenie w zawodach potrzebnych regionowi.

Edmund Wittbrodt: Przyszłością dla edukacji jest jej bliskość ze środowiskiem.

Wojciech Książek: Potrzeba ponadpartyjnego, ponadlokalnego dialogu, przy wsparciu Kuratorium Oświaty, urzędów pracy, pracodawców. Dialog ma służyć przede wszystkim młodemu ludziom.

Fot. B. Kwaśniewska

Wyniki egzaminów zewnętrznych są istotne dla uczelni wyższej, mówił Profesor Henryk Krawczyk

ucznia, a raczej oceną stopnia znajomości zagadnień wskazanych w podstawie programowej. W tym przypadku jednak bardziej obiektywne są wyniki EWD. Dla organu sprawującego nadzór pedagogiczny dużo szerszy wymiar pracy szkoły dają wyniki ewaluacji zewnętrznej. Z perspektywy czterech obszarów działalności szkoły można ocenić ją bardziej obiektywnie, całościowo.

Pani Kurator wskazała na priorytety w działaniu, tj. „pracę u podstaw” (wysoka jakość edukacji na najniższych etapach kształcenia), współpracę na płaszczyźnie szkoły – jednostki samorządu terytorialnego – kuratorium oraz współpracę pracodawców ze środowiskiem oświatowym we wdrażaniu reformy szkolnictwa zawodowego.

Wyniki egzaminów zewnętrznych są istotne dla uczelni wyższej, mówił Profesor Henryk Krawczyk, decydują przecież o przyjęciu absolwentów szkół na studia. Lepszy wynik, to lepszy start na uczelnię. Zwłaszcza na najpopularniejsze kierunki, co roku rekrutowani są uczniowie z coraz wyższymi wynikami egzaminów, podkreślał rektor, ale to nie znaczy, że potem są lepszymi studentami. W tym miejscu powoływał się na testy kompetencyjne przeprowadzane wśród studentów Politechniki Gdańskiej przez dr Barbarę Wikieł, które nie są spójne z wynikami z egzaminów zewnętrznych. Henryk Krawczyk w dalszej części wypowiedzi dotknął problemu zauważalnej wśród nowych studentów

niskiej motywacji do uczenia się. Zastanawiał się, czy może być ona wynikiem panującego wokół edukacji, szkoły, nauczycieli klimatu tworzonego np. przez media; promowanej przez nie „bylejakości”, sukcesu bez matury, poddawania pod wątpliwość, czy dobra nauka zaprowadzi nas do dobrej przyszłości.

Profesor wskazywał też na „niedociągnięcia” dzisiejszych studentów, brak umiejętności współpracy oraz podstawowych manier, dobrego wychowania, tzw. kindersztuby.

Mówił też, że celem kształcenia powinno być rozwijanie osobowości, uświadamianie, jak budować życie, by stworzyć coś wielkiego, ważnego. Dzisiejsi studenci, w takich sytuacjach, pytają często: *Po co?*

Po tej refleksyjnej, pełnej pytań o przyszłość wypowiedzi pana Henryka Krawczyka, głos zabrała pani Janina Kwiecień, Starosta Powiatu Kartuskiego. Przed udzieleniem odpowiedzi na pytanie dotyczące znaczenia wyników egzaminów zewnętrznych z perspektywy organu prowadzącego, podkreśliła wartość i znaczenie oddania w ręce samorządów zadania prowadzenia szkół i placówek. Podkreśliła rolę samorządu w zabieganiu o rozwój edukacji na swoim terenie i związaną z tym odpowiedzialność finansową. Mówiła o znaczeniu infrastruktury dla poprawy warunków nauczania, dając za przykład kierowany przez nią powiat.

Pani Starosta zgodziła się z przedmówcami, że wyniki egzaminów zewnętrznych nie dostarczają peł-

Fot. B. Kwaśniewska

Pani Janina Kwiecień mówiła m.in. o roli instytucji oświatowych w przygotowaniu uczniów do życia: „dostrzegania sensu w nauce”

nej wiedzy o szkole. Dla niej, jako samorządowca, ważniejszy jest faktyczny przyrost wiedzy mierzony EWD, wspomaganie rozwoju ucznia i rozwijanie jego motywacji – tutaj wskazała na realizowane na terenie powiatu kartuskiego, w formie grantów, projektów unijnych, działania. Podkreślała, nieocenioną w tych działaniach, rolę organizacji pozarządowych. Pani Janina Kwiecień mówiła także o roli instytucji oświatowych w przygotowaniu uczniów do życia, „dostrzegania sensu w nauce”. Ubolewała nad marginalizacją przedmiotów artystycznych w szkołach, jako szczególnie cennych dla rozwoju człowieka.

Pani Starosta odniosła się także w swojej wypowiedzi do postanowień regulaminów przyznawania stypendiów uczniom. W kryteriach przyznawania stypendiów powinny być uwzględnione nie tylko wysokie wyniki w nauce (nauka dla oceny), ale również udział uczniów w życiu społecznym, działalność pozaszkolna, zaangażowanie na rzecz innych. W takich formach człowiek najlepiej się rozwija, przekonywała pani Kwiecień, rośnie jego zaangażowanie, rozwija poczucie odpowiedzialności – kompetencje, postawy tak potrzebne w dorosłym życiu. To one powinny wytyczać priorytety działania samorządów – takimi przemyśleniami zakończyła swoją wypowiedź Starosta Powiatu Kartuskiego.

Nawiązując do powyższych stwierdzeń, pan Adam Krawiec zwrócił się do reprezentującej środowisko rodziców pani Jolanty Kaczmarskiej z pytaniem, czy

z perspektywy rodzica szkoła daje szansę uczniowi na rozwój?

Pani Kaczmarska oceniła pytanie jako trudne do sformułowania jednoznacznej wypowiedzi – są różne szkoły, różne środowiska, różne uwarunkowania. Uogólniając, dostrzega ona wielość działań podejmowanych przez szkoły i samych uczniów na poziomie szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych. Niestety najczęściej celem szkoły, wg niej, jest zdanie egzaminu przez uczniów, co nie przekłada się na osiąganie przez nich tzw. umiejętności życiowych (test jednokrotnego wyboru, odpowiedzi „z klucza”). W konsekwencji rozwija się zjawisko korepetycji - zauważyła reprezentantka Gdańskiego Forum Rad Szkół i Rad Rodziców. Dla niej, jako rodzica, wyniki egzaminów zewnętrznych to za mało, by oceniać szkołę.

Dla rodziców, zaznaczyła mówczyni, ważne jest podejmowanie przez nich i ich dzieci świadomych wyborów, co do przyszłości. Dlatego tak ważna jest rola doradztwa zawodowego w szkołach.

Wielkie znaczenie dla rodziców ma także możliwość współpracy ze szkołą i nauczycielami: „Nikt nie pyta w szkole o nasze aspiracje. A może to wyzwoliłoby współpracę?”.

W tym miejscu moderujący dyskusją wskazał na potrzebę promowania roli rodziców w szkole i zacieśniania współpracy na poziomie Dyrektor – Nauczyciele – Rodzice, jako warunku jakości pracy szkoły.

Następnie głos zabrał Marcin Grzegorzczak, student Politechniki Gdańskiej. Potwierdził wcześniejszą wypowiedź rodzica o ukierunkowaniu działań szkoły i nauczycieli na zdawalność egzaminu. Nie uważa tych działań za korzystne. Według niego ograniczały one kreatywność, samodzielność myślenia. A szkoła powinna być miejscem dla rozwijania pasji, indywidualnego wsparcia, wskazywania drogi. „Szkoła powinna pomóc uczniowi wybić się”. Zdarzało się to czasem, gdy szkoła zdobywała środki na realizację projektów; oferowała wtedy różne dodatkowe zajęcia dla uczniów.

Z perspektywy pracodawcy głos w dyskusji zabrał Zbigniew Canowiecki, Prezes „Pracodawców Pomorza”. Docenił fakt zaproszenia go do udziału w Forum i możliwość przedstawienia potrzeb i oczekiwań pracodawców względem absolwentów szkół – przyszłych pracowników.

Przypomniał o przeciwstawianiu się pracodawców w latach '90 likwidacji szkolnictwa zawodowego. Konsekwencje tych decyzji są widoczne dzisiaj, gdy podejmowane są próby reaktywacji tego typu szkół. „Przedsiębiorcy właściwie sami przygotowują sobie pracowników – a to chyba jest rola szkoły” – stwierdził Prezes „Pracodawców Pomorza”.

Dlatego z jego inicjatywy podejmowany jest dialog z dyrektorami szkół w sprawie uruchamiania konkretnych klas dla konkretnych pracodawców, jako przykład podał Zespół Szkół Łączności w Gdań-

sku oraz Szkoły Budownictwa w Gdańsku. Takie klasy to szansa na zatrudnienie dla przyszłych absolwentów, podkreślał. Dlatego w strategię województwa powinna zostać wpisana promocja firm w środowisku szkolnym, spotkania uczniów z pracodawcami, by uczeń mógł świadomie podejmować decyzje o swojej przyszłości. W tym miejscu Zbigniew Canowiecki zapytał: „Po co nawet najlepsze wyniki kształcenia, jeśli nie wiążą się one z gwarancją zatrudnienia? Należy kształcić właściwych ludzi, a nie kształcić ludzi niepotrzebnych na rynku pracy!”. Pan Canowiecki wymienił kilka kompetencji, szczególnie oczekiwanych przez pracodawców, m.in. umiejętność współpracy, samodzielność, odpowiedzialność. Jako propozycję działań do strategii rozwoju województwa wskazał uświadamianie nauczycieli, jakie cechy kształtować u uczniów w procesie nauczania.

Prezes pracodawców nawiązując do tezy dyskusji stwierdził, że wyniki egzaminu zawodowego są miernikiem kompetencji absolwenta. Ale wadą obecnego systemu jest brak obowiązku przystępowania ucznia do egzaminu – samo świadectwo ukończenia szkoły zawodowej nie jest potwierdzeniem posiadanych kwalifikacji.

Według Prezesa to połączenie osobistego potencjału uczniów z oczekiwaniami pracodawców może być źródłem sukcesu i powodzenia oraz miernikiem jakości edukacji.

Po Pani Jolancie Kaczmarskiej, reprezentującej środowisko rodziców, głos zabrał Marcin Grzegorzczak, student Politechniki Gdańskiej

Z perspektywy pracodawcy głos w dyskusji zabrał Zbigniew Canowiecki, Prezes „Pracodawców Pomorza”

Barbara Przychodzeń, reprezentująca OKE w Gdańsku, odniosła się do wyników egzaminów zewnętrznych

**Dyskusję podsumował prowadzący – Adam Kra-
wiec, formułując następujące wnioski:**

- Surowe wyniki egzaminów zewnętrznych nie są jedynym miernikiem jakości pracy szkoły i nie mogą być podstawą do tworzenia rankingów szkół.
- Należy promować w środowisku wartość dialogu z uwzględnieniem obiektywnych potrzeb i oczekiwań poszczególnych podmiotów (uczniowie, rodzice, nauczyciele, organy prowadzące, organ nadzoru, pracodawcy, uczelnie wyższe).
- Istotne dla jakości kształcenia jest zapewnienie spójności kształcenia na wszystkich etapach edukacyjnych.

Po dyskusji panelowej głos zabrali zaproszeni prelegenci.

Pierwsza z nich, Barbara Przychodzeń, reprezentująca Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Gdańsku, przedstawiła słuchaczom analizę efektywności kształcenia ogólnego w kontekście wyników egzaminów zewnętrznych. Analiza dotyczyła wyników sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego w latach 2010-2012. Prelegentka przedstawiła wyniki uczestników egzaminów w odniesieniu do ich miejsca zamieszkania, wyjaśniła znaczenie EWD, opisując konkretne przykłady. Odniosła się także do czynników warunkujących osiągnięcia edukacyjne uczniów na podstawie badań prowadzonych w gimnazjach wiejskich i wiel-

komiejskich (ekspertem i recenzentem projektów badań był prof. dr hab. Bolesław Niemierko).

Barbara Przychodzeń swoje wystąpienie podsumowała następująco:

- Uczenie się, gdy jest właściwie kierowane, przynosi rozwój osiągnięć uczniów;
- Na rozwój osiągnięć wpływają: kontekst, osiągnięcia na wejściu i działania edukacyjne;
- Ocena skuteczności kształcenia w gimnazjum na podstawie surowych wyników egzaminów nie jest obiektywna, gdyż wyniki te w znacznym stopniu są zależne od poziomu osiągnięć na wejściu;
- Miarą postępu uczniów w określonym czasie uczenia się jest edukacyjna wartość dodana (EWD), która jest jednym ze wskaźników oceny efektywności kształcenia;
- Analizując wskaźniki EWD, trzeba pamiętać, że nie obrazują one całej pracy szkoły, a jedynie efektywność nauczania i osiągnięcia mierzone zadaniami zawartymi w zestawach egzaminacyjnych;
- Praca szkół często jest zorientowana na wzrost osiągnięć uczniów „słabych”, jednak o ogólnym tempie rozwoju decydują uczniowie „przeciętni”;
- Segregacja uczniów do klas według miejsca zamieszkania nie sprzyja wyrównywaniu szans edukacyjnych;

- Efektywność nauczania w gimnazjach wiejskich i miejskich nie różni się istotnie, jest mniejsza dla przedmiotów humanistycznych.

Kolejnym prelegentem był dr Jerzy Wiśniewski reprezentujący Kuratorium Oświaty w Gdańsku, który wskazywał, że raport z ewaluacji zewnętrznej szkoły jest obrazem działań i efektów kształcenia. Jerzy Wiśniewski przybliżył uczestnikom idee i założenia ewaluacji oraz poddawane ewaluacji obszary pracy szkoły. Na przykładzie obszaru *Efekty*, wyjaśniał sposoby gromadzenia informacji o szkole oraz metody oceniania ich wartości.

W nawiązaniu do tezy Forum, prelegent potwierdził, że wyniki egzaminów zewnętrznych są jednym z elementów oceny pracy szkoły mieszczącym się w jednym z czterech obszarów działalności szkoły. Poza efektami, miernikiem pracy szkoły są procesy zachodzące w szkole, współpraca ze środowiskiem oraz sposoby zarządzania instytucją. Z tak szerokiej perspektywy możliwe jest dokonanie obiektywnej oceny szkoły.

Jako ostatnia głos zabrała pani Marzena Majerowska – dyrektor Gimnazjum nr 33 w Gdańsku. Pani Dyrektor prezentowała swoją szkołę jako przykład dobrej praktyki – poszukiwania właściwej równowagi pomiędzy dydaktyką a wszechstronnym rozwojem ucznia. Wyniki z egzaminów zewnętrznych, jakie osiągają uczniowie Gimnazjum nr 33 (zwłaszcza w części matematyczno-przyrodniczej), plasują tę szkołę na jednym z wyższych miejsc w województwie. Drogę dla edukacji wyznaczają m.in. wstępna diagnoza dydaktyczno-wychowawcza uczniów, zajęcia integracyjne, stałe monitorowanie realizacji

podstawy programowej, wspólna praca nauczycieli w ramach zespołów, kompleksowa opieka nad uczniem ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi. W szkole postrzega się ucznia holistycznie, dlatego drogę dla wychowania wyznaczają następujące priorytety: patriotyzm, regionalizm, tradycja, kultura, sport, samorządność, wolontariat, integracja.

W szkole zainicjowano konkursy na najbardziej aktywną klasę, najbardziej usportowioną klasę, stworzono formułę wyróżniania i nagradzania uczniów, promując osiągnięcia, nie tylko edukacyjne. Co roku do rąk jednego z uczniów trafia statuetka dla indywidualności szkolnej – co roku w innej kategorii.

Pani Dyrektor podkreślała znaczenie, dla jakości pracy szkoły, współpracy z rodzicami opierającej się na zasadzie: My rodzicom – rodzice szkole.

Swoje wystąpienie zakończyła cytatem – mottem Światowej Olimpiady Kreatywności, które przyświeca codziennej pracy szkoły: *Pozwól mi być poszukiwaczem wiedzy, pozwól mi wędrować nieprzetartymi szlakami, pozwól mi użyć moich twórczych zdolności, aby świat uczynić lepszym miejscem do życia.*

Drugą część I. Forum wypełniły dyskusje w 3 grupach tematycznych.

W I. panelu: *Uczeń i jego środowisko*, który moderowała Dorota Zagrodzka, reprezentująca Gdańską Fundację Oświatową, uczestniczyli: Katarzyna Gęba (Wydział Edukacji, Urząd Miasta Gdańska), Wojciech Kurek (uczeń VI LO w Gdańsku), Aldona Ruszkowska (dyrektor Gimnazjum w Sztumie).

W II. panelu: *Organizacja i kierowanie pracą szkoły*, którego moderatorem była Jolanta Tersa, Dyrektor Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Kartuzach, uczestniczyli: Marek Gabriel (Naczelnik Wy-

I. panel: „Uczeń i jego środowisko”

II. panel: „Organizacja i kierowanie pracą szkoły”

działu Edukacji Starostwa Powiatowego w Starogardzie Gdańskim), Sylwia Owsieńska (dyrektor Zespołu Szkół w Sztutowie) i Jerzy Wiśniewski (Dyrektor Wydziału Ewaluacji i Kontroli Kuratorium Oświaty w Gdańsku).

W III. panelu: *Nauczyciel jako organizator procesu dydaktycznego*, który moderowała Barbara Wikieł, Dyrektor Centrum Nauczania Matematyki i Kształcenia na Odległość Politechniki Gdańskiej, uczestniczyli: Anna Dereń (dyrektor Centrum Inicjatyw Edukacyjnych w Kartuzach), Barbara Grędecka (dyrektor I Liceum Ogólnokształcącego w Słupsku), Piotr Zamojski (Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego).

Podczas dyskusji panelowych jej uczestnicy mieli za zadanie sformułować wnioski, które zostały zaprezentowane przez moderatorów na forum. Wnioski, w założeniu organizatorów Forum, mają posłużyć projektowaniu dalszych działań na rzecz podnoszenia jakości pomorskiej edukacji. Kolejne Forum Oświatowe powinno zatem rozpoczynać się sprawozdaniem ze stopnia realizacji wniosków.

Po prezentacji wyników pracy grup panelowych głos zabrał Marszałek Województwa Pomorskiego, Mieczysław Struk, który podsumował I Forum Pomorskiej Edukacji. Dziękując uczestnikom za przybycie i aktywny udział, jeszcze raz, w imieniu Samorządu Województwa, zobowiązał się do wzięcia

III. panel: „Nauczyciel jako organizator procesu dydaktycznego”

odpowiedzialności za jakość edukacji. Podkreślił, że głos w dyskusji o oświacie na tak szerokim forum jest niezwykle cenną inicjatywą i doświadczeniem. Ukazuje świadomość środowisk, nie tylko oświatowych, że jakość edukacji w województwie to sprawa wszystkich obywateli. Marszałek obiecał wziąć pod uwagę głosy i postulaty padające podczas dyskusji przy opracowywaniu Strategii Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

W ten sposób I Forum Pomorskiej Edukacji przeszło do historii. Pozostaje wierzyć, że inicjatywa ta nie będzie incydentalna, a stwierdzenia, które tutaj wypowiedziano i usłyszano, nie przypadną w natłoku innych spraw i problemów województwa.

Edukacja świadomego, odpowiedzialnego, kreatywnego obywatela to proces długotrwały. Podobnie jak budowanie dróg, budynków wymaga pomysłu, dobrych planów, wysokiej klasy materiałów i narzędzi, wykwalifikowanej kadry, systematycznego monitorowania efektów. Jednak efekty procesu edukacyjnego nie przychodzą szybko, nie są widoczne gołym okiem, nie można przeciąć wstęgi, gdy proces budowania się zakończy. Bo ten proces trwa nieprzerwanie. Człowiek zawsze pozostaje w procesie rozwoju. Dlatego proces ten wymaga wsparcia, nakładów finansowych oraz zaangażowania i przychylności wielu ludzi i środowisk.

I Forum Pomorskiej Edukacji udowodniło, że dla edukacji zapaliło się zielone światło, że pomorska edukacja może ruszyć w drogę. Pozostaje wierzyć, że będzie to najlepszej klasy autostrada, którą dojedziemy do wyznaczonego celu. Jakość tej drogi zależy od nas wszystkich.

Rekomendacje wypracowane przez uczestników I Forum Pomorskiej Edukacji

I. Stworzenie przestrzeni dialogu oraz trwałych mechanizmów współpracy pomiędzy różnymi podmiotami na rzecz poprawy efektywności systemu edukacji w regionie

1. *Prowadzenie debat dot. najistotniejszych kwestii oświatowych na forum regionalnym i lokalnym oraz wykorzystywanie wypracowanych wniosków i rekomendacji w realizacji polityki edukacyjnej.*
2. *Wypracowanie mechanizmów, które umożliwią lepszą komunikację pomiędzy różnymi podmiotami w obszarze edukacji oraz uczenie się od siebie nawzajem. Stworzenie przestrzeni wymiany informacji i doświadczeń, upowszechniania wyników badań edukacyjnych i wniosków z działalności nadzoru pedagogicznego, a także refleksji, dyskusji oraz przykładów dobrych praktyk, np. za pośrednictwem wojewódzkiej internetowej platformy edukacyjnej.*
3. *Stworzenie mechanizmów realnego wpływu rodziców na pracę szkoły, m.in. poprzez tworzenie rad szkół i rad oświatowych oraz wypracowanie rozwiązań ułatwiających rodzicom partnerską współpracę ze szkołą.*
4. *Zbudowanie, we współpracy z samorządami wszystkich szczebli oraz instytucjami rynku pracy, pomorskiego systemu doradztwa zawodowego dla uczniów, bazującego na wiedzy o aktualnym kontekście społecznym oraz gospodarczym w regionie i kraju.*
5. *Motywowanie uczniów do nauki poprzez realizację projektów umożliwiających poznawania specyfiki różnych zawodów i odwiedzanie przedsiębiorstw odnoszących sukces na rynku – działania adresowane przede wszystkim do uczniów z obszarów słabych strukturalnie.*
6. *Wprowadzenie do praktyki samorządowej stałej współpracy pomiędzy różnymi szczeblami jednostek samorządu terytorialnego oraz pomiędzy szkołami na wszystkich etapach edukacji, z naciskiem na budowanie zaufania i pomocy w miejsce rywalizacji. Tworzenie sieci zespołów, składających się z przedstawicieli administracji samorządowej, dyrektorów szkół, rodziców, pracodawców i przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze edukacji.*
7. *Podjęcie działań służących lepszemu wykorzystaniu istniejących możliwości prawnych i finansowych na rzecz rozwoju edukacji, m.in. analiza wpływu, jaki na jakość kształcenia mają wydatki na oświatę ponoszone przez samorząd, umożliwienie szkołom prowadzenia działalności projektowej w obszarze kapitału społecznego, wspieranej organizacyjnie, finansowo i merytorycznie przez samorząd.*
8. *Wnioskowanie do władz oświatowych o stworzenie rozwiązań prawnych ułatwiających współpracę pomiędzy uczelniami i szkołami różnych typów oraz uelastycznienie wydatkowania środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.*

II. Wypracowanie wspólnych standardów w dziedzinie edukacji oraz kryteriów oceny ich osiągnięcia

1. *Zobowiązanie podmiotów edukacyjnych do działań transparentnych, np. szkół do umieszczania na swoich stronach internetowych przyjętych wymagań edukacyjnych, wyników ewaluacji wewnętrznej, zewnętrznej czy EWD, w celu budowania zaufania społecznego oraz zwiększenia*

świadomości prawnej środowiska oświatowego, zarówno w zakresie znajomości przepisów, jak i ich stosowania.

2. Zastąpienie uproszczonego rankingu szkół, opierającego się na wynikach egzaminów zewnętrznych, pogłębionym dialogiem różnych podmiotów środowiska oświatowego dot. sukcesów i problemów szkoły, z uwzględnieniem wszystkich uwarunkowań rozwoju ucznia, w tym kontekstu środowiskowego.
3. Stworzenie wystandaryzowanych narzędzi do wieloaspektowej oceny pracy nauczyciela, odejście od oceniania pracy kadry pedagogicznej wyłącznie przez pryzmat wyników egzaminów zewnętrznych.
4. Opracowanie i popularyzacja wskaźników oraz narzędzi umożliwiających monitorowanie poziomu rozwoju intelektualnego, poznawczego i twórczego ucznia.
5. Zwiększenie odsetka absolwentów szkół zawodowych przystępujących do egzaminu maturalnego oraz do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.
6. Podniesienie poziomu wyposażenia szkół w pomoce dydaktyczne przydatne w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów, zwłaszcza umożliwiające samodzielną pracę ucznia w zakresie rozwijania umiejętności matematycznych oraz naukowo-technicznych (szkolne laboratoria i pracownie naukowe).
7. Regularne doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt komputerowy, zapewnienie stałej sprawności sprzętu (opiekun pracowni, administrator sieci) oraz umożliwianie uczniom i całej społeczności lokalnej korzystania z dostępu do zaawansowanej technologii informacyjno-komunikacyjnej.
8. Uruchomienie szkoleń dla radnych samorządowych oraz administracji, doskonalących umiejętności rzetelnej oceny pracy podległych szkół, z zachowywaniem równowagi pomiędzy wynikami twardymi określającymi jakość i efektywność pracy szkoły a trudno mierzalnymi aspektami zmiany w procesie rozwoju ucznia, tzw. miękkimi.

III. Poprawa efektywności systemu kształcenia i doskonalenia nauczycieli

1. Opracowanie i wdrożenie w województwie, w porozumieniu z różnymi podmiotami edukacji, efektywnego programu przygotowania do zawodu studentów kierunków pedagogicznych, który odpowiadałby na współczesne wyzwania cywilizacyjne oraz sprzyjał zapewnianiu wysokiej jakości kształcenia w pomorskich szkołach.

2. Stworzenie systemu wsparcia dla nauczycieli rozpoczynających pracę w zawodzie, w tym przygotowanie opiekunów młodych nauczycieli.
3. Zbudowanie w województwie spójnego i profesjonalnego systemu wsparcia merytorycznego, metodycznego oraz pedagogicznego nauczyciela przez działające w regionie uczelnie kształcące na kierunkach pedagogicznych, placówki doskonalenia nauczycieli,

poradnie psychologiczno-pedagogiczne, biblioteki pedagogiczne oraz inne instytucje i organizacje zainteresowane wspomaganiem nauczycieli.

4. Podjęcie działań służących rozwijaniu kompetencji nauczycieli w zakresie rozpoznawania aktualnych kierunków rozwoju edukacji oraz szeroko rozumianych uwarun-

kowań realizacji procesu dydaktycznego, wytyczania celów oraz dokonywania refleksji nad realizowanymi działaniami. Zwrócenie szczególnej uwagi na rozwijanie kompetencji społecznych nauczyciela, w tym trening umiejętności pracy zespołowej oraz zarządzania zespołem i budowania kultury pracy. Doskonalenie umiejętności psychologiczno-pedagogicznych nauczyciela, w tym przygotowania ucznia do uczenia się, kierowania własnym rozwojem i samooceny. Stałe aktualizowanie przez nauczyciela posiadanej wiedzy przedmiotowej oraz rozwijanie umiejętności praktycznego wykorzystania najnowszych osiągnięć technologii informacyjno-komunikacyjnej w procesie edukacyjnym.

5. Zapewnienie środków finansowych i rozwiązań organizacyjnych umożliwiających rozwój zawodowy kadry pedagogicznej poprzez wizyty studyjne w innych szkołach, zajęcia otwarte, studia przypadków, badania i analizy jakościowe.
6. Zapewnienie dodatkowego wsparcia specjalistów dla nauczycieli pracujących w środowisku wiejskim i innych specyficznych warunkach.
7. Stworzenie systemu motywowania (w tym: finansowego) nauczycieli wyposażających uczniów w kompetencje kluczowe, indywidualizujących pracę z uczniami, samodzielnie tworzących programy nauczania, wprowadzających nowe rozwiązania dydaktyczne.
8. Formułowanie rekomendacji dot. zmian w krajowym prawie oświatowym w zakresie awansu zawodowego (m.in. staże, specjalizacje) oraz zatrudniania i wynagradzania nauczycieli.

Redakcja:

Moderatorzy paneli we współpracy z Małgorzatą Bukowską-Ulatowską, Marzeną Kozłowską i Beatą Symbor (CEN w Gdańsku) oraz Bożeną Żuk i Jerzym Paszkowskim (ODN w Słupsku)

I Forum Pomorskiej Edukacji w pytaniach i odpowiedziach

Kamila Ochędzan (KO)
specjalista CEN ds. informacji
pedagogicznej

Joanna Aleksandrowicz (JA)
specjalista CEN ds. informacji
pedagogicznej i kontaktów
ze środowiskiem oświatowym

Fot. B. Kwaśniewska

ORGANIZATOR
Adam Krawiec
(Dyrektor Departamentu
Edukacji i Sportu Urzędu
Marszałkowskiego
Województwa
Pomorskiego)

K.O.: Skąd wzięła się idea Forum?

A.K.: *Idea ta wzięła się z szerszego myślenia o tworzeniu systemu zapewnienia jakości pomorskiej edukacji, ponieważ jest to dla nas cel najważniejszy. Samo Forum jest dla nas elementem (po pierwsze) obywatelskiego i społecznego dialogu, tak aby nie tylko nauczyciele mogli wypowiedzieć się na temat edukacji. To wymiana myśli, poglądów, idei, która jest dla mnie bardzo ważna, to płaszczyzna porozumiewania się. Traktuję samo Forum jako narzędzie monitorowania jakości edukacji. Debaty mają służyć temu, żebyśmy zastanowili się w tym momencie jaka jest pomorska edukacja, abyśmy w jednym miejscu i czasie wspólnie na ten temat rozmawiali (...). Forum nie jest celem samym w sobie, ponieważ przede wszystkim chodzi o wypracowanie systemu zapewnienia jakości pomorskiej edukacji.*

K.O.: W jakim kierunku powinna zmierzać budowa systemu zapewnienia jakości pomorskiej edukacji?

A.K.: *Mamy w tej chwili dogodną sytuację, ponieważ zbliżamy się do nowego okresu programowania środków unijnych na lata 2014-2020 (...), mamy także wypracowaną Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2020 roku. W ramach Strategii przypisano nam Regionalny Program Strategiczny w zakresie aktywności zawodowej i społecznej, którego jednym z celów jest zapewnienie jakości edukacji. Istnieje szereg sprzyjających okoliczności, które pozwolą zbudować system (...) którego Forum jest jednym z elementów. Takich narzędzi jest dużo, np. to, co zostało zawarte w zobowiązaniach Województwa dla podniesienia efektywności edukacji, na przykład tworzenie systemu wsparcia szkół, w tym doskonalenie nauczycieli, organizowanie systemu wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i wiele innych. Wielokrotnie używałem słowa „system”, ponieważ incydentalne działania mogą być spektakularne i ważne, ale nie wpływają na trwałe zmiany, dlatego będziemy myśleć o rozwiązaniach systemowych, które złożą się na kompleksowy system zapewnienia jakości pomorskiej edukacji.*

PANELIŚCI:**Dorota Zagrodzka
(Wiceprzewodnicząca Gdańskiej Rady
Oświatowej oraz Członek Zarządu Gdań-
skiej Fundacji Oświatowej)**

K.O.: *Czy wg Pani obserwacji i doświadczeń, szkoła dostrzega tożsamość współczesnego ucznia, bada i wykorzystuje zmiany zachodzące w jego środowisku?*

D.Z.: To zależy od szkoły i od ludzi, którzy tam pracują. Jedna szkoła się tym zajmuje, a druga nie, jedna dostrzega takie problemy i podejmuje w tym kierunku jakieś działania, inna widzi zmiany i nic z nimi nie robi. (...) Jestem dyrektorem szkoły, która kształci uczniów od podstawówki, przez gimnazjum i liceum. Mówiąc o pracy naszych nauczycieli, mogę powiedzieć, że staramy się dostrzegać i badać [tożsamość współczesnego ucznia], trudno mi ocenić, na ile udaje nam się to realizować w sposób w pełni wyczerpujący. W momencie, kiedy dostrzegamy konkretne zmiany, staramy się coś z tym robić. Jest to trudna i systematyczna praca, raz jest ona bardziej przekładalna na sukces i na efekty, raz trudno to dostrzec, bo to nie jest łatwo mierzalne.

K.O.: *Jak budować szkołę bez uprzedzeń? Czy szkoła powinna przejmować rolę kreatora otwartego i tolerancyjnego środowiska ucznia?*

D.Z.: Dostrzegliśmy ten problem już dawno. Prowadzimy cykliczne szkolenia dla nauczycieli wszystkich naszych szkół, w tym roku tematem naszego wakacyjnego szkolenia były stereotypy. Okazało się to trudnym tematem, ponieważ haczy on o światopogląd każdego człowieka, w tym nauczyciela. Tym, co nam przyświecało było wywołania tematu, zmierzenie się z nim, niezależnie od poglądów uczestników. Zajęcia miały formę warsztatów, bywało kontrowersyjnie i trudno, ale myślę, że ścieranie się racji to jeden z istotnych elementów, który pozwoli nam w danym momencie rzeczywiście powiedzieć, że szkoła jest wolna od uprzedzeń. To wielki proces, nie jest tak, że mówimy sobie „od dzisiaj jesteśmy szkołą wolną od uprzedzeń” i tak się dzieje, ponieważ tu chodzi o zmiany w świadomości nauczycieli. Te działania mają przekładać się na stosunek i postawy wobec uczniów i rodziców.

**Aldona Ruszkowska
(Dyrektor Gimnazjum w Sztumie)**

K.O.: *Na czym powinna opierać się dobra współpraca na linii nauczyciel – rodzic – uczeń?*

A.R.: Praca w szkole musi odwoływać się do wzajemnej współpracy. Koniecznym jest, aby nauczyciel lub dyrektor czerpał z doświadczenia rodziców, ponieważ to oni znają swoje dzieci najlepiej. Rodzic natomiast powinien czer-

pać od nas wiedzę pedagogiczną. Od uczniów możemy nauczyć się bardzo wiele. Oni są przecież doświadczeni we własnej sferze informacyjnej, co może być dla nas dorosłych cennym i niewyczerpanym źródłem wiedzy i inspiracji.

K.O.: *Czy inicjatywy pozalekcyjne, edukacja alternatywna wpływają na wyniki egzaminów zewnętrznych?*

A.R.: Nasi uczniowie aktywnie uczestniczą w projektach pozalekcyjnych. Inicjatywy, projekty pozalekcyjne z pewnością wpływają na wyniki egzaminów, może nie bezpośrednio na statystykę, tylko na umiejętności kreatywnego myślenia, radzenia sobie z przetwarzaniem wiedzy. Oczywiście wyniki egzaminów nie są zawsze takie jakbyśmy sobie życzyli, ale wiedza, którą uczniowie przyswajają do egzaminów mogą zawsze posłużyć się poza szkołą w sposób twórczy. Podczas realizacji projektów pozalekcyjnych uczniowie muszą wykazywać się własną inicjatywą, kreatywnością, poszukiwaniem nowych rozwiązań, także praktycznym zastosowaniem wiedzy zdobytej w szkole. Wydaje mi się, że uczestnictwo w takich formach ma przełożenie nie tylko na wyniki egzaminów, ale również na rozwój umiejętności życiowych, radzenie sobie w różnych sytuacjach.

K.O.: *Jak nowe technologie mogą wpływać na dialog uczeń – nauczyciel – rodzic?*

Nowe technologie wspierają dialog uczeń – nauczyciel – rodzic, ułatwiają go w kontekście komunikowania się, przepływu informacji. Dużo łatwiej można w tej chwili skontaktować się z rodzicem; w kontaktach z uczniem, co oczywiście, wpływ technologii, znajomość np. internetu, są często niezbędne, aby móc do niego dotrzeć. Należy jednak pamiętać, że komunikacja za pomocą nowoczesnych technologii nie może zastąpić nam kontaktu „twarzą w twarz”. To jednak nadal bardzo ważne, żebyśmy spotykali się bezpośrednio i dyskutowali ze sobą.

Adam Kurek (Uczeń VI LO w Gdańsku)

K.O.: *Czy szkoła szanuje i rozwija środowisko ucznia, pobudza jego kreatywność?*

A.K.: Uczeń musi wiedzieć, że jego inicjatywa ma jakąś siłę oddziaływania. Powinien być poinformowany o tym, że może mówić to, co myśli, może przedstawiać swoje pomysły otwarcie. (...) Moim zdaniem kreatywne myślenie bierze się z czytania książek, które niestety zanika u młodzieży. Szkoła powinna rozwijać inicjatywy, które zachęcają do czytania od najwcześniejszych lat. Należy ponadto wypracować kompromis w rozwijaniu u młodzieży kreatywnego myślenia a wykorzystaniem nowych technologii. (...) Dopóki na przykład matura będzie miała taki kształt jaki ma, uczeń będzie zmuszony do uczenia się testowego, pod klucz, pod tezę – a nie do rozwoju w kierunku wykorzystywania nabytej wiedzy w przyszłym życiu.

K.O.: A czy technologie mogą wpływać na dialog pomiędzy uczeniem, nauczycielem a rodzicem?

A.K.: Trzeba pamiętać o tym, że dzisiejsza młodzież myśli i rozwija się w zupełnie inny sposób niż pokolenie wyżej. Należy dostosowywać się do tych zmian, walczyć nie tylko o pieniądze, ale również o pomysły jak rozwijać szkoły, by uczeń mógł iść do przodu wraz z nową generacją, a nie stał w miejscu, funkcjonował w nieaktualnym systemie, który nawet dzisiaj odwołuje się czasami do XIX wieku.

UCZESTNICY FORUM:

Gabriela Albertin
(Pomorski Wicekurator Oświaty)

J.A.: Czy uważa Pani, że wyniki egzaminów zewnętrznych świadczą o jakości pracy nauczyciela? Jeżeli tak, to w jakim stopniu? Jeżeli nie, dlaczego?

G.A.: Wyniki egzaminów zewnętrznych są tak zwanymi wynikami surowymi. Pozwalają nam one porównać swoją szkołę z innymi szkołami, bardziej lub mniej zbliżonymi, jeśli chodzi o środowisko, o ucznia i potencjał, z jakim przychodzi do szkoły, czyli wyniki te mogą posłużyć nam do analizy porównawczej. Natomiast z pewnością to, co się dzieje w szkole bardziej pokazuje edukacyjną wartość dodaną, bo dzięki temu możemy porównać sobie ucznia na wejściu i na wyjściu. Oczywiście, o czym też usłyszeliśmy podczas Forum, ta edukacyjna wartość dodana jest większa u ucznia, który na wejściu ma niższy wynik, ponieważ wiadomo, że skala możliwa do uzyskania przez niego jest większa. Trudniej uzyskać wysoką edu-

cyjną wartość dodaną w przypadku uczniów, którzy już takie wysokie osiągnięcia na poprzednim etapie edukacyjnym zdobyli. Także to wszystko jest względne. Na pewno patrząc na szkołę i na pojedynczego nauczyciela, musimy wziąć pod uwagę wiele różnych czynników, które decydują o wynikach uczniów w szkole, bo to nie tylko jego potencjał to również środowisko, dom, nastawienie rodziców, świadomość rodziców. Bardzo ładnie na forum wypowiedziała się mama, ale wyraźnie było widać, że to była osoba bardzo świadoma tego, czego oczekuje od szkoły i ale i od swojego dziecka. Nie możemy wymieniać tylko wymagań w stosunku do szkoły, ale trzeba wymagać również od dzieci.

Zbigniew Canowiecki
(Prezes „Pracodawców Pomorza”)

J.A.: Czy według Pana szkoła kształtuje cechy osobowe i kompetencje kluczowe potrzebne w pracy zawodowej?

Z.C.: Niestety moja odpowiedź musi być negatywna, dlatego, że spotykamy się z wieloma absolwentami szkół, którzy przychodzą do nas do pracy i nawet jeżeli w sensie zawodowym są do niej przygotowani, to w sensie osobowościowym nie.

Widzimy, że w szkole musiały być jakieś braki, ponieważ uczniowie ci bardzo często nie potrafią zaprezentować swoich umiejętności, nie potrafią mówić o tym, co ich interesuje. Później okazuje się, że nie mają wykształconych umiejętności pracy w zespole, nie potrafią liderować, nie potrafią pociągnąć za sobą kolegów do jakichś nowatorskich działań itd. Z punktu widzenia pracodawcy mamy bardzo dużo postulatów do procesu kształcenia i dlatego

Fot. B. Kwaśniewska

postanowiliśmy włączyć się w ten proces i mówić głośno o tym, czego byśmy oczekiwali nie tylko w zakresie przygotowania absolwenta szkoły średniej w zakresie zawodowym, ale również w zakresie kształtowania określonych cech takiego absolwenta, które są niezbędne w pracy zawodowej.

K.O.: Jaka najważniejsza potrzeba rodziców (i uczniów) decyduje o wyborze szkoły?

**Jolanta Kaczmarzka
(Rodzic, Przedstawicielka Gdańskiego
Forum Rad Szkół i Rad Rodziców):**

W moim przypadku - a posiadam dwójkę dzieci w wieku szkolnym (podstawówka i gimnazjum) – najważniejszymi kryteriami jakimi kierowałam się jako rodzic przy wyborze szkoły, były: położenie szkoły, połączenie szkoły podstawowej z gimnazjum, to, jak szkoła podchodzi do spraw zachowania bezpieczeństwa oraz to, jakie stosuje metody wychowawcze.

**Katarzyna Gęba
(Rodzic; Przedstawicielka Wydziału
Edukacji Urzędu Miasta Gdańska):**

Dla mnie jako dla mamy dwóch maluchów, ważne było połączenie przedszkola ze szkołą podstawową. Wybrałam szkołę niepubliczną. W przypadku, kiedy jestem pracującym rodzicem, dobre zaopiekowanie się dzieckiem i funkcjonowanie świetlicy do godziny 16.30, są absolutną podstawą do tego, aby dalej rozpatrywać szkołę. Szkoła, którą ja wybrałam dla moich dzieci cieszyła się dobrą opinią. Mogłam tam liczyć na partnerstwo wychowawców, którzy prowadzili moje dzieci, stąd taki, a nie inny wybór. (...) Absolutnie nie brałam pod uwagę wyników szkoły jako decydującego kryterium, wystarczyła mi wiedza, że wyniki są dobre. Nie szukałam najlepszej szkoły, szukałam przyjaznej szkoły, która pomoże się moim dzieciom rozwinąć. Ważne było dla mnie to, że szkoła zapewnia także podstawowe potrzeby, takie jak: żywienie, czyli funkcjonująca kuchnia, cztery posiłki dziennie; poza tym istotna była także oferta różnorodnych zajęć rozwijających, ale w rozsądny sposób prowadzonych, bez natłoku; ogólnie przyjazne otoczenie szkoły, ogród, plac zabaw, z których dzieci mogą korzystać pod serdecznym okiem nauczyciela. Poza tym jestem obecna w tej szkole (...), mam poczucie, że idę z nauczycielem ręką w rękę (...). Rodzic i nauczyciel dla dobra dziecka powinni zgodnie współpracować. Dziecko czuje się pewnie, ma bezpieczeństwo emocjonalne, kiedy widzi, że świat dorosłych jest spójny, ma wówczas lepszy start i podstawę do rozwoju.

Przy tej okazji warto wspomnieć, że Wydział Edukacji w Gdańsku wraz z Panią Prezydent Ewą Kamińską, rozpoczął projekt „Otwarta szkoła”. Podjęto dialog z dwudziestoma sześcioma gdańskimi szkołami. Zachęcamy je do myślenia prorozwojowego, które powinno uwzględniać wykorzystanie potencjału otoczenia, poprawę relacji ze środowiskiem dla dobra dziecka. Jest to program, który wymaga od kadry zarządzającej myślenia otwartego i wychodzenia naprzeciw różnorodnym propozycjom, szukania okazji do tego, aby wspierać, pobudzać rozwój uczniów, kształtować motywację wewnętrzną do rozwoju. Dzieci po prostu muszą mieć frajdę z tego, że się rozwijają, muszą lubić chodzić do szkoły. Wszyscy ludzie, którzy mogą przyczynić się do tego, aby taki klimat budować są na wagę złota, tylko wtedy szkoła ma szansę być szkołą otwartą.

**Katarzyna Janowska
(Dyrektor Publicznego Gimnazjum Nr 2
w Mikoszewie)**

J.A.: Jakie są Pani refleksje po I Forum Pomorskiej Edukacji?

K.J.: Chciałam zasygnalizować, że inne problemy dotyczą szkoły wiejskiej i miejskiej. To rozwarstwienie trzeba dostrzec, żeby zacząć nad nim pracować. Oczekiwania rodziców wobec nauczycieli szkół wiejskich to wychowywanie dzieci i młodzieży, a w dalszej kolejności nauczanie. Rodzice sami dostrzegają brak motywacji do nauki i problemy edukacyjne. Środowisko dziecka bliższe (tu: rodzina) i dalsze (tu: szkoła osadzona w konkretnym regionie) jest pierwszym kontekstem do przewidywania sukcesu ucznia i ogólnego wyniku pracy nauczyciela i szkoły. Jako dyrektor wiejskiego gimnazjum wiem, że uczniowie odnoszą sukcesy w konkursach ogólnopolskich i kuratorskich - mamy wielu laureatów i finalistów. Nasi absolwenci są bardzo dobrze przygotowani do dalszej nauki w liceach i technikach. Wiem również, że nie wszyscy. Myślę, że należy skupić się na działaniach mających zapobiegać wykluczeniu edukacyjnemu młodzieży wiejskiej. Skupić się na efektywnym doradztwie zawodowym oraz – już na etapie gimnazjum – pozwolić uczniom przygotować się do wykonywania zawodu.

I Forum Pomorskiej Edukacji uznaję za merytoryczną analizę i wstępną diagnozę dla wyników uzyskiwanych przez naszych uczniów. Dziękuję za możliwość uczestniczenia w nim.

Impresje z I Forum Pomorskiej Edukacji

Fot. B. Kwaśniewska

GDAŃSK

Organ prowadzący:
Samorząd Województwa Pomorskiego

Placówka posiada akredytację
— decyzja Pomorskiego Kuratora Oświaty w Gdańsku
nr 17/2006 z dnia 27.03.2006 r.

Placówka wpisana do rejestru instytucji szkoleniowych
Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku
pod nr ewidencyjnym 2.22/00057/2007